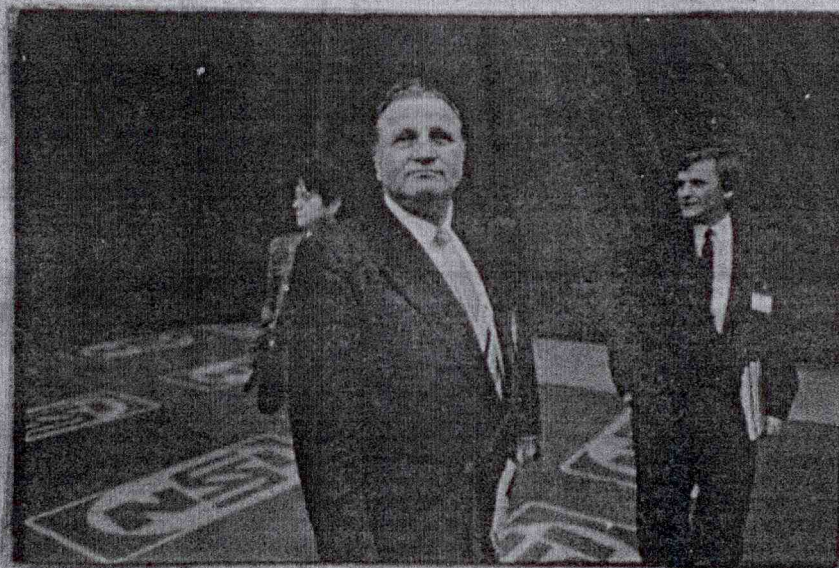

Antall-utódlás

A tökéletes helyettes

A kölni gyógykezeléséből hazatérő Antall József egészségi állapota látszólag biztatóan alakult, ezért is volt meglepő, amikor ismét kórházba került, és ennek kapcsán minden eddigéig baljósabb orvosi jelentések láttak napvilágot. Ennek következtében az utódlás kérdése, mely már lekerülni látszott a lapok repertoárjáról, ismét előtérbe került. Néhány, a külföldi sajtóban megjelent írás után a hazai orgánumokban is személyi kérdésekkel kapcsolatos találgatások jelentek meg. Lapunk először kora ősszel foglalkozott a témával elemző írásban. (MaNcs 1993. szeptember 9.: Ha).

Fotó: Déri Miklós

A NÉPSZERŰ KONFLIKTUSKERÜLŐ ÉS A SZÜRKE EMINENCIA

Míg szeptemberi frásunk köztültekor az MDF és a kormány minden megkérdőjeztetése merően, olykor sértődötten elzárkózott a miniszterelnök egészségi állapotára és annak politikai következményeire vonatkozó kérdéseink elől, ma már a koalíció politikusai sem titkolják, hogy a helyzet elemzést kíván, sőt, maga Lezsák Sándor, az MDF talán legbefolyásosabb politikusa, úgyvezető elnök nyitott bizonyos értelemben utat a találgatásoknak, amikor egy nyilatkozatában azt mondta, ezúttal valószínűleg hosszabb ideig kell aggodnunk a miniszterelnökért. Talán innen datálható az a folyamat, amelynek részeként különböző politikai forgatókönyvek kerültek be a köztudatba, de amelynek része volt Torgyán József Boross Péter helyettesi legitimitását kétségbe vonó nyilatkozata ugyanúgy, mint a Felső-Vízvárosi Katolikus templomban a kormányfő gyógyulásáért tartott könyörgés vagy Csúrká István harsány öngazoló kijelentései. Sőt, ide sorolható az a nagy napilapokban megjelent értesülés, mely egy, Lakitelken a hét végén tartandó, személyi kérdésekkel foglalkozó MDF-elnökségi ülésről tudósít. Zsigmond Attila, a parlamenti MDF-frakció szóvivője lapunknak ezt cáfolta, s elmondta, az utódlás kérdése nem kerül szóba az ülésen. A zűrzavar tehát teljesnek mondható, próbáljunk most mégis néhány lehetséges forgatókönyvet végigpergetni.

Először

lássuk a tényeket,

azt, hogy mit mond az alkotmány. Alkotmányjogász szakértőnk emlékeztet, hogy hazánkban úgynevezett kancellári demokrácia van, azaz a miniszterelnök megbízatásának megszűnésével egy időben a kormány megbízatása is lejár. Ebben az esetben a kezdeményezés a köztársasági elnök kezében van, neki kell kijelölnie az új miniszterelnök-jelöltet. Ebben a tekintetben egy alkotmányjogi joghézag következtében az elnököt semmiféle szabály sem köti, azt jelöli ki, aki neki tetszik, nem kötele a parlamenti erőviszonyokat figyelembe venni. Elképzelhető, hogy erről a kérdéssel az Alkotmánybírósnak kellene állást foglalnia, ám lehet, hogy ez hosszabb időt venne igénybe, hiszen az AB a sürgősséggel napirendre tűzött esetekben is legrovidebb két-három hét alatt hoz döntést. Meglehet persze, hogy a rendkívüli helyzethez ők is alkalmazkodnának. Jogászok és politikusok is úgy vélik azonban, hogy az említett joghézaggal való csúnya visszaélés lenne, ha az elnök adott helyzetben nem tárgyalna a legnagyobb parlamenti párttal. Ha sikerül találniuk egy közös jelöltet, aki – a kormányfival együtt – a parlament elfogad, akkor természetesen az új kormány hivatalba léphet. Ha az elnök jelöltjét a képviselők lezavazzák, akkor 40 nap további eredménytelen próbálkozás után a parlament feloszlatható, előtte azonban az elnöknek konzultálnia kell a parlament elnökével.

Előfordulhat az is – mint liberális politikusok felvetették –, hogy a parlament, a választásokig hátralévő rövid időre való tekintettel,

feloszlattja

őmagát. Az alkotmány 28. paragrafusának második bekezdése erről úgy rendelkezik, hogy a parlament mandátumának lejártá előtti is kimondhatja önmaga feloszlását. Mivel a szavazati arányról külön rendelkezés nincs, ez azt jelenti, hogy a jelenlévő képviselők felének plusz egy főnek a szavazata elegendő a feloszlás kimondásához. Adott esetben tehát akár a képviselők egy-egyedének szavazata is elegendő lenne, hiszen a határozatképességhez a hónapok felének jelenléte szükséges. Valószínű per-

sze, hogy egy ilyen szavazás megmozgathatja a jelenléti ívet csak hirtől ismerő képviselőket is. Ebben az esetben a választások időpontja megváltozik, de március előttről, a technikai felkészülési idő miatt, semmiképpen sem várható. A köztes időszakban a jelenlegi kormány ügyvezető kormányként gyakorolná a hatalmat, némileg szűkített hatáskörrel (például nem köthetnek nemzetközi szerződéseket). Utána néznünk annak is, mennyi ideig lehet akadályoztatva munkájában a miniszterelnök, azaz milyen hosszú ideig lehetséges helyettesítéssel megoldani a problémát. Mint megtudtuk, az alkotmány ezt a kérdést nem szabályozza, azaz a kormányfő korlátlan ideig, illetve a ciklus végéig helyettesíthető (érdekes módon a köztársasági elnökre vonatkozólag van ilyen szabály, az elnök 90 napig maradhat távol hivatalától, ezután funkciója megszűnik).

Eddig az ügy törvény által többé-kevésbé szabályozott részletei, a többi már szintizta politika. Nagy a valószínűsége, hogy az MDF tagsága megosztott vagy tanácstalan. A párthoz közel álló

informátoraink is többféle utódlási lehetőséget vázoltak fel előttünk. E spekulációk egyike

két vonulatot

feltételez a párton belül, egy mozgalmár és egy pragmatista szárnyat. Ezt támasztja alá az az információ is, mely Boross Péter belügyminiszter és Szabó Iván pénzügyminiszter körül lát szembenálló csoportokat gyülekezni. Ha a két elképzelést összevetjük, úgy tűnik, Boross lehet a mozgalmárok jelöltje, az ellenzék által is minden bizonnyal szívesebben látott Szabó Iván pedig a pragmatistáké. Eszerint a variáció szerint nem lehet tudni, hogy a frakció hogyan viselkedne, ha kenyértörésre kerülne a sor, illetve hogy ha Szabó Iván kerekedne felül, ki lenne a párt elnöke.

Homlokegyenest ellentmond ennek azoknak a véleménye, akik Lezsák Sándorban, az MDF ügyvezető elnökében is felfedezni vélnek miniszterelnökségre törekvő szándékot; erre rimelhet az a nem hivatalos hír is, hogy Lezsák lenne az MDF Bács-Kiskun megyei listájának vezetője (lehet persze, hogy ezzel egyszerűen

csak képviselőre pályázik). Lehetségesnek tartják azonban megfigyelők azt is, hogy ez csak kampányfogás, Lezsák húzóembernek szánja magát, aztán a finanszírozás kiszáll. Megint mások elképzelhetetlennek tartják a lakitelki alapító atya miniszterelnöki ambíciót, emlékeztetve arra, hogy a politikus-költő mindig is szürke eminenciás akart lenni, a háttérből szeretett irányítani. Maga az érintett is több alkalommal nyilatkozta, hogy nem kíván parlamenti képviselővé válni.

Nem volt még szó egy lehetséges utódlásról, a párton nagy népszerűségnek örvendő, a Csúrkák távozása óta kicsit hátrébb húzódó Für Lajosról. Az ő neve mind kormányfőként, mind pártelnökként felmerült (de még olyan vélemény is létezik a párton belül, mely Für mint kultuszminisztert látna szívesen). Ugyanakkor mások arra hívják fel a figyelmet, hogy a hadügyminiszter nem kedveli a konfliktusokat, azokat inkább elkerüli (lásd Csúrkák távozását megelőzően tanúsított magatartását). Mellette szól azonban, hogy személye körül minden bizonnyal könnyebb lenne konszenzust teremteni, mint bármelyik másik felmerült jelölt esetében. Tartanak azonban attól, hogy megválasztása esetén a Boross Péter-Lezsák Sándor páros befolyása alá kerülne.

E páros említésével el is jutottunk

a legvalószínűbb

teóriához. Ennek lényege, hogy továbbra is az eddig is olajozottan működő duó irányítaná az eseményeket, a kettjük közötti munkamegosztás sem változna, azaz Borossé a kormány, Lezsáké pedig a párt vezetése. Vannak, akik azt várják, hogy a kormány és a legnagyobb kormánypárt némileg mérsékeltebb módon fog a közeljövőben politizálni, bízza abban, hogy Göncz elnök így simán Boross jelöli miniszterelnöknek. Ha ez így történik, a jelenlegi belügyminiszter a kormányzásban felhasználhatja majd nemzetbiztonsági tapasztalatait is – teszik hozzá vészjóslóan.

Akárhogy is lesz, az biztosnak látszik – és ezt sokan a párton belül is így érzik –, hogy az MDF-en belül nehéz lesz a kormányfőhöz mérhető intelligenciáját, integratív politikust találni. Göncz elnök nem lesz könnyű helyzetben, ha miniszterelnök-jelöltet kell találnia. Jelenleg is támadások kereszttüzében áll, és bárhogy is dönt majd, ezek a támadások feltehetően csak fokozódhatnak.

Találgatásokból és spekulációkból tehát nincs hiány, s valószínűleg azt is joggal feltételezzük, hogy mind az MDF-es agytrösztök, mind a köztársasági elnök stábjában gőzerővel dolgozik a helyzet értékelésén, a döntéshozókészítésen – ha nem is a nyilvánosság orra előtt. Könnyen lehet azonban, hogy végül az lesz a meglepetés, hogy nem lesz meglepetés, s a jelenlegi status quót legalizálja majd a köztársasági elnök és az Országgyűlés.

Galotti Balázs
Somos András

Közreműködött: Kóczián Péter